

NORGES HØYESTERETT

Den 24. september 2004 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2004-01591-A, (sak nr. 2004/1021), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Tormod Haugnes)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Øie**: Saken gjelder utmåling av straff for bilkjøring i påvirket tilstand og reiser spørsmål om en vanskelig omsorgssituasjon gjør det forsvarlig å idømme samfunnsstraff, eventuelt betinget fengsel, i stedet for ubetinget fengsel.
- (2) Sandnes tingrett avsa 19. januar 2004 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, f. 00.00.64, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31, 1–3. ledd, jf. § 22, 1. ledd, til en straff av fengsel i 21 – tjueen – dager med tillegg av en bot stor kr. 10.000,- – titusen kroner – subsidiært fengsel i 15 – femten – dager om boten ikke betales.
 2. Saksomkostninger idømmes ikke.”
- (3) A anket over straffutmålingen til Gulating lagmannsrett, som 11. juni 2004 avsa dom med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring at fengselsstraffen settes til 14 – fjorten – dager.”
- (4) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Det er anført at hun har omsorgsansvar av så ekstraordinær karakter at betinget fengsel, eventuelt samfunnsstraff, bør idømmes.
- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke kan tas til følge.*
- (6) Om kvelden 20. februar 2003 førte A en Volkswagen Caravelle fra sitt hjem i X til et kjøpesenter i Y. Tingretten fant det bevist at hun under kjøringen var påvirket av diazepam, N-desmetyldiazepam, klonazepam og nitrazepam, og at påvirkningen svarte til

en alkoholkonsentrasjon i blodet på 1,5 promille. Tingretten omtaler kjøringen som svært trafikkarlig: Den fant sted i et sentralt strøk med mye trafikk, det oppsto flere nestenulykker, og kjøringen førte til skader på As bil.

- (7) A har to barn. Datteren C, som nå er fjorten år, er utviklingshemmet og har epilepsi som hyppig og uregelmessig gir anfall. Hun har læreversker og fungerer dårlig psykososialt.

- (8) I legeerklæring 13. februar 2004 fra overlege Åge Lærdal ved barnepoliklinikken ved --- heter det:

”Det bekreftes at C fra 4 års alder har hatt epilepsi. Hun har hatt en rekke innleggelser ved barneavdelingen, --- og xxx. Til tross for utallige medikamentutprøvinger og implantert vagusstimulator, har hun fortsatt problematiske anfall og må derfor ha tilsyn av voksen person 24 timer i døgnet. Ofte må hun også hentes på skolen på grunn av anfallssituasjonen. En av foreldrene må alltid være tilgjengelige for de personene som har tilsyn med C til enhver tid.”

- (9) A er under yrkesmessig attføring. Hennes ektefelle, B, er i full jobb. Blir han tilkalt fordi C har hatt et epileptisk anfall på skolen, tar det tid før han kan komme. Han tar ferge til og fra arbeidet. Fergen, som går hver halvtime, tar ca. 45 minutter. B har krav på fri med lønn 20 dager per år for å ha omsorg for C. Familien benytter også et avlastningshjem. Forsvareren har imidlertid anført at C ikke kan være der i 14 dager, og at alternative former for omsorg som har vært utprøvd, har fungert dårlig.

- (10) Spesialist i allmennmedisin Anne Korsæth, som har vært Cs lege i 10 år, uttaler i legeattest 17. juni 2004:

”A har argumentert med at Cs far ikke vil kunne stå for intimhygiene, – han vil ikke kunne skifte bind, han vil ikke kunne være tilgjengelig på kort varsel ved krisesituasjoner.

Alt dette medfører etter min mening riktighet. Hvis A skal måtte sone, vil det skape et betydelig problem i en familie som allerede sliter tung. Vi har forsøkt alternative løsninger for omsorg ved hjelp av åpen omsorg og andre støttetiltak, – men dette fungerer svært dårlig.

Til høsten skal C begynne i ny skole og hennes situasjon forventes å bli vanskeligere, idet dette representerer noe nytt og ukjent. En eventuell soning for mor vil vanskeliggjøre dette betraktelig.

C trenger trygghet og forutsigbarhet og en løsning hvor mor skal måtte sone, blir svært vanskelig.

Etter mitt skjønn kan ikke mor være borte sammenhengende 14 dager fra C, slik situasjonen er nå.”

- (11) Vegtrafikkloven § 31 andre ledd bokstav c fastsetter at straffen for kjøring med en alkoholkonsentrasjon i blodet mellom 1,0 og 1,5 promille som regel skal være bot og betinget eller ubetinget fengsel. Var alkoholkonsentrasjonen over 1,5 promille, skal normalt bot og ubetinget fengsel idømmes (bokstav d). Ved utmålingen skal det særlig legges vekt på påvirkningsgrad og farene ved kjøringen (tredje ledd). Disse hovedreglene må legges til grunn også når føreren var påvirket av medikamenter – basert på hvilken alkoholkonsentrasjon påvirkningen tilsvarer.

- (12) As påvirkningsgrad, som altså tilsvarer 1,5 promille, ligger helt i yttergrensen av anvendelsesområdet for utmålingsregelen i bokstav c. Kjøringen medførte stor fare. Isolert sett finner jeg det derfor klart at ubetinget fengsel og bot er den riktige reaksjon. Spørsmålet er om den vanskelige omsorgssituasjon likevel gjør det forsvarlig å idømme betinget fengsel eller samfunnsstraff.
- (13) Etter mitt syn tilsier påvirkningsgraden og omstendighetene rundt kjøringen at A bør få en følbart reaksjon. Skal det idømmes en reaksjon i frihet, mener jeg derfor at samfunnsstraff vil være den rette straff.
- (14) Samfunnsstraff kan idømmes for handlinger som kan medføre straff av fengsel i inntil 6 år når lovovtrederen samtykker og hensynet til straffens formål ikke taler imot en reaksjon i frihet, jf. straffeloven § 28 a. Hensynet til straffens allmennpreventive virkning er særlig sentralt.
- (15) Samfunnsstraffen avløser den tidligere samfunnstjenesten. De to straffene har langt på vei det samme anvendelsesområdet. Men det er lagt til grunn i forarbeidene at samfunnsstraff bør anvendes i noe større utstrekning enn samfunnstjeneste, se Rt. 2003 side 456 avsnitt 13 og 14 med henvisning til forarbeidene.
- (16) I Ot.prp. nr. 72 (1989–90) side 40 uttalte departementet at ”det bør vises en klar tilbakeholdenhet med samfunnstjeneste når det gjelder promillekjøring”. Dette ble fulgt opp i praksis. Samfunnstjeneste ble bare idømt for promillekjøring når helt særegne omstendigheter talte for det, se for eksempel Rt. 1994 side 1481, hvor det forelå en spesiell rehabiliteringssituasjon, og Rt. 1995 side 1329, hvor det ble lagt avgjørende vekt på den domfeltes psykiske helse.
- (17) Praksis har også eksempler på at det på grunn av særlige forhold er idømt betinget fengsel for promillekjøring i saker hvor straffen normalt ville ha blitt ubetinget fengsel, se Rt. 1981 side 638 og Rt. 1990 side 90. I den første saken, som ble avsagt under dissens 3-2, la flertallet til grunn at den domfeltes barn var avhengig av en meget krevende omsorg, og at den domfeltes mann, som var flyger, var mye borte fra hjemmet. Den domfelte i den andre saken hadde eneansvaret for tre barn, og familiesituasjonen var meget vanskelig. Disse dommene skiller seg altså fra vår sak ved at den domfelte fullt ut eller i atskillig utstrekning hadde ansvaret for barna alene.
- (18) Jeg finner det klart at As datter krever langt mer omsorg enn ungdom på samme alder. Av særlig betydning er det at datteren må ha tilsyn døgnet rundt, og at en av foreldrene må hente henne på kort varsel når hun har hatt et epileptisk anfall på skolen. Lagmannsretten, som har hørt forklaringer fra A og hennes mann, legger likevel til grunn at det vil kunne la seg gjøre at den domfelte soner en fengselsstraff på 14 dager. Jeg finner det vanskelig å fravike denne vurderingen.
- (19) Moren har ikke omsorgen alene for datteren; ektefellen tar sin del. Blant annet har han fri med lønn 20 dager i året for å ta seg av datteren. Det er særlig reisetiden til og fra arbeidet hans som skaper problemer fordi det gjør det vanskelig for ham å hente C på kort varsel. Men det er ikke anført at det er umulig for ektefellen å ta ferie eller fri uten lønn i den aktuelle perioden dersom det skulle være nødvendig og hans kvote på 20 dager fri med lønn skulle være brukt opp. Familien har dessuten et støtteapparat rundt seg. C er på skole

på dagtid, og familien benytter et avlastningshjem. Jeg antar at også problemene knyttet til intimhygiene kan la seg ordne i en kortere periode.

- (20) Jeg finner etter dette at omsorgssituasjonen ikke er så ekstraordinær at det forsvarer samfunnsstraff når det som her dreier seg om meget farlig kjøring. Sterke allmennpreventive hensyn tilsier da at ubetinget fengsel idømmes. Anken må dermed forkastes. Jeg tilføyer at omsorgssituasjonen har hatt betydning ved utmålingen av fengselsstraffen, som er vesentlig kortere enn den ellers skulle ha vært.

- (21) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

(22)	Dommer Bruzelius:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(23)	Dommer Gussgard:	Likeså.
(24)	Dommer Coward:	Likeså.
(25)	Dommer Gjølstad:	Likeså.

- (26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.